

Program Evaluation in Translator Education: The Case of FEDEK

Halil İbrahim Balkul¹

Sakarya University, Faculty of Science and Arts, Department of Translation and Interpreting

ABSTRACT

Research Article

Translation & interpreting departments, which continue to function in Turkey for over 35 years, play a significant role in meeting the need for qualified translators & interpreters. The evaluation of both the teaching programs and the academic activities of translation & interpreting departments has a positive effect on increasing the quality of these departments. In this regard, the issue of program evaluation will be examined specifically for translation & interpreting departments in the present study. FEDEK, which carries out the program evaluation and accreditation process of the departments in Science & Arts faculties as an independent institution, constitutes the sample of the research. In this regard, the parameters set by FEDEK for translation and interpreting departments as program evaluation criteria will be examined in the light of the translation studies discipline. In the present study in which document analysis method and comparative analysis method were administrated as research methods, program-specific criteria in FEDEK's program evaluation criteria will be compared and contrasted with the translation competence model of PACTE group, and the study concludes with pedagogical advice focusing on both program evaluation and translator education.

Key Words: translation, translator education, program evaluation, FEDEK, accreditation

Received: 05.04.2021

Revision received:
28.04.2021

Accepted: 30.04.2021

Published online:
30.05.2021

¹ Corresponding author:

Asst. Prof. Dr.

hbalkul@sakarya.edu.tr

Orcid: 0000-0002-5775-962X

Çeviri Eğitiminde Program Değerlendirme: FEDEK Örneği

Halil İbrahim Balkul¹

Sakarya Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

ÖZ

Araştırma Makalesi

Türkiye’de 35 yılı aşkın bir süreyle işlev gösteren mütercim ve tercümanlık bölümleri, ülkemizin nitelikli çevirmen ihtiyacının karşılanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Mütercim ve tercümanlık bölümlerinin gerek öğretim programlarının gerekse akademik faaliyetlerinin değerlendirilmesi, bu bölümlerin kalitesini artırma yönünde pozitif bir etkiye sahiptir. Bu bağlamda, bu çalışmada program değerlendirme hususu mütercim ve tercümanlık bölümleri özelinde incelenecektir. Tarafsız bir kuruluş olarak Fen-Edebiyat fakültelerinin ilgili bölümlerinin program değerlendirmesi ve akreditasyon sürecini gerçekleştiren FEDEK, araştırmanın örneklemini teşkil etmektedir. Bu doğrultuda, FEDEK’in mütercim ve tercümanlık bölümlerinin program değerlendirme ölçütleri olarak koyduğu parametreler Çeviribilim disiplini ışığında irdelenecektir. Araştırma yöntemi olarak doküman inceleme yöntemi ve karşılaştırmalı analiz yönteminin tercih edildiği bu çalışmada, FEDEK’in program değerlendirme ölçütleri arasında yer alan programa özgü ölçütler PACTE grubun çeviri edinci modeli ile karşılaştırılacak ve çalışma gerek program değerlendirme gerekse çeviri eğitimi odaklı pedagojik tavsiyeler ile sonlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çeviri, çeviri eğitimi, program değerlendirme, FEDEK, akreditasyon

Alınma

Tarihi:05.04.2021

Düzeltilmiş Hali Alınma

Tarihi: 28.04.2021

Kabul Edilme Tarihi:
30.04.2021

Çevrimiçi Yayınlanma

Tarihi: 30.05.2021

¹ Sorumlu yazar iletişim bilgileri:

Dr. Öğretim Üyesi

hbalkul@sakarya.edu.tr

Orcid: 0000-0002-5775-962X

Giriş

Eğitim bilimleri kapsamında bir araştırma ve uygulama sahası olarak kabul edilen ölçme ve değerlendirme alanı sadece eğitim bilimleri alanının değil, tüm yükseköğretim programlarının odağında olması gereken bir faaliyet alanıdır. Ölçme ve değerlendirme gerek istatistik gerek matematik ve gerekse eğitim bilimleri tarafından farklı şekillerde tanımlanan ve uygulama sahasına yerleştirilen kavramlardır. En temel manada ölçme, herhangi bir niteliği gözlemek ve bu gözlem sonucunu sayılar ya da başka semboller vasıtasıyla ifade etmektir (Turgut, 2006). Değerlendirme ise, kabaca ölçme verilerine dayanarak bir yargıya varma işlemi olarak kabul edilebilir.

Baykul (1992) eğitim alanında değerlendirme sahasını şu şekilde sınıflandırmaktadır: öğretim programındaki öğrenci başarısı, programın istendik hedef ve davranışları öğretme konusundaki etkililiği, ölçme ve değerlendirme ve öğrencilerin uygun programlara yerleştirilmesi. Buradan anlaşılacağı üzere, bir öğretim programının değerlendirilmesi eğitim alanının önemli bileşenleri içerisinde yer almaktadır. Kavramsal olarak program değerlendirme, “gözlem ve çeşitli ölçme araçları ile eğitim programının etkililiği hakkında veri toplama, bu verileri programın etkililiğinin işaretçileri olan ölçütlerle karşılaştırıp yorumlama ve programın etkililiği hakkında karar verme süreci” olarak açıklanabilir (Erden, 1998). Bu noktada belirli bir eğitim programının etkililiğinin değerlendirilmesinde kullanılacak olan verilerin ve bu veriler ile karşılaştırılacak olan ölçütlerin süreç öncesinde dikkatli bir biçimde tespit edilmesi oldukça önemlidir. İlaveten, bu süreci yönetecek olan program değerlendiricilerin hem program değerlendirme alanında hem de ilgili eğitim alanında uzman kişiler olması ve tarafsızlık ilkesi ile hareket etmeleri oldukça fazla önem arz etmektedir. Diğer bir ifade ile, eğitimde program değerlendirmenin etkililiği hem sürecin yürütülmesinde kişisel faktör olarak nitelendirilebilecek program değerlendiricilerin uzmanlık vasıflarına hem de bu sürecin araçsal faktörü olarak kabul edilebilecek değerlendirme ölçütlerine bağlıdır.

Çeviribilim alanının uygulama sahası olarak kabul edilen çeviri eğitimi, Çeviribilimin Uygulamalı Dilbilimden bağımsız bir alan olarak kabul görmeye başladığı 80li yıllardan bu yana artık farklı bir niteliğe bürünmüştür. Önceleri sadece kaynak dil ve erek dil edincinin kazandırılmaya çalışıldığı ve karşılaştırmalı metin analizlerinin yapıldığı bir dil eğitimi ya da edebiyat bölümü özelliğinden sıyrılan çeviri eğitimi alanı, günümüzde çevirinin disiplinlerarası özelliği ile doğru orantılı, görsel-işitsel çevirinin olanaklarını kapsayan ve teknolojinin iş dünyasındaki kullanımına paralel eğitim veren bir nitelik kazanmıştır. Bu bağlamda, çevirmen adaylarından beklenen nitelikler de artmış ve çeviri edincinin bileşenleri çok yönlü bir yapı kazanmıştır. Hatta konuya ilişkin Eser (2014), çeviri edinci kavramının çeviri sektöründeki düzenlemeleri etkilediği gibi, aynı zamanda çeviri eğitimi veren kurumlarda program tasarımını da etkileyen bir unsur olduğunun altını çizmektedir.

Günümüzde, çeviribilim literatürü incelendiğinde, çevirmen adaylarından artık kaynak ve erek dil becerileri dışında çok farklı edinçlere sahip olmaları beklenmektedir (Krs. Neubert, 1994; Kautz, 2000, PACTE 2000, Presas, 2012). Bu bağlamda PACTE (Process in the Acquisition of Translation Competence and Evaluation) araştırma grubunun çeviri edinci modellemesi dikkate değerdir. Akdağ (2020) PACTE'nin asıl başarısının görgül verilere dayanarak çeviri edinci modelini oluşturduklarını ifade etmektedir. PACTE grubun çeviri edinci modeli toplam altı ana grupta toplanmaktadır:

- İki dilli iletişimsel edinç (kaynak dil ve erek dil)
- Dil dışı edinç (genel kültür bilgisi ve uzmanlık alan bilgisi)
- Aktarım edinci (kaynak metni anlamlandırıp, erek metinde yeniden yazmak)
- Psiko-Fizyolojik edinç (çeviri yapmaya yönelik psikolojik ve fizyolojik hazırbulunuşluk)

- Araçsal- Profesyonel edinç (Çeviri eyleminde doğrudan ya da dolaylı olarak kullanılan teknolojik araçları kullanabilmek ve profesyonel çeviri dünyasında örnek çevirmen davranışı gösterebilmek)

- Stratejik edinç (Çeviri eyleminin farklı süreçlerindeki karar verme ve problem çözme edinci)

Yukarıda adı geçen edinçlere bakıldığında, 21.yüzyılda çevirmenden çok farklı bilgi ve becerilere sahip olmasının beklendiği gözlemlenmektedir. Diğer bir ifade ile, artık kaynak dil ve erek dili iyi derecede bilmek sadece çevirmenliğin ön gerekliliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Böyle bir tablo karşısında, çevirmen adaylarının da bu edinçler ile donatılması ve gerek eğitim hayatları sürecinde gerekse profesyonel iş hayatlarında bu edinçleri sürekli taze tutmaya çalışmalarının gerektiği dile getirilebilir. Zaten modern eğitim anlayışı ile birlikte hayatımıza giren “sürekli öğrenme felsefesi” de bunu gerektirmektedir.

Konu çeviri eğitiminde program değerlendirme hususu bağlamında ele alınacak olursa, program değerlendirme sürecinin önemli bir bileşeni olan “ölçüt belirleme” aşamasında bu edinç modeli ya da başka edinç modellerinin referans alınması gerekliliği ön plana çıkmaktadır. Çünkü program değerlendirme işleminin alana özgü olması gerektiğinden dolayı, çeviri eğitimi veren bölümlerin program değerlendirmesinde “edinç-odaklı” bir program değerlendirme modeli benimsenebilir. Öte yandan, tüm programlar için kullanılabilir bazı ortak program değerlendirme ölçütleri de belirlenebilir. Aslında günümüz eğitim programları geliştirme ve değerlendirme süreçleri göz önünde bulundurulduğunda, edinç odaklı program değerlendirme eğitim alanına çok uzak bir kavram değildir (Krş: Kouwenhoven, 2009; Pešaković vd. 2014; Ozdemir & Stebbins, 2017). Bergsmann vd. (2015), edinç-odaklı bir değerlendirme modelinin sistematik olarak şu üç aşamada gerçekleştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadırlar:

- Teorik edinç modelinin değerlendirilmesi,
- Öğretim sürecinin ve gözlem yoluyla gerçek öğrenci yetkinliklerinin değerlendirilmesi,
- Öğretim sürecinin soyut yönlerinin detaylı bir şekilde değerlendirilmesi.

Edinç odaklı bir program değerlendirmede, söz konusu bir çeviri bölümünün yukarıda bahsedilen çevirmen edinçlerini kazandırmadaki etkililiği değerlendirme altına alınır. Bu bağlamda program içerisinde yer alan derslerin, öğrencilere kazandırmayı tasarladığı “hedef davranışlar” ön plana çıkmaktadır. Aslında hedef davranışlar, edinçlerin ayrıntılı ve alana özgü olarak belirlediği ölçütlerin daha öz ve yalın bir biçimde aktarılmasıdır. Elbette program tasarımı / geliştirme sürecinde edinç-odaklı bir model temel alındıysa, hedef davranışların içeriği de yine bu yönde şekillenecektir. Konuya uygulamalı yazılı ve sözlü çeviri derslerinde öğrenci performansının ölçülmesi perspektifinden yaklaşan Durukan’ın (2017) örnek çeviri dersi hedef davranış tablosu bu bağlamda konunun somutlaştırılması için faydalı olabilir. Bloom taksonomisi temel alınarak oluşturulan çeviri dersi hedef davranış modeli, farklı düzeylerde çevirmen adaylarının ilgili derse yönelik erişimleri istenen hedef davranışları göstermektedir.

Şekil 1. Çeviri derslerine yönelik hedef davranışlar. “Çeviri eğitiminde hedef davranışlar”, E. Durukan, 2017, Çeviri eğitiminde ölçme ve değerlendirmenin temeli olarak hedef davranış belirleme, s.244 makalesinden aynen alınmıştır.

Elbette, çeviri derslerine yönelik oluşturulan hedef davranış modelleri, çeviri bölümlerinin misyon ve vizyon tanımlamaları içerisinde de yer alabilir. Böylelikle, tek bir derse ya da tek bir çeviri edincine yönelik değil, daha genel ve ana hatlarıyla çevirmen eğitiminin lisans programı sonunda ulaşmayı planladığı hedefler ortaya konabilir ve bu bağlamda program değerlendirme için bir zemin oluşturulabilir.

Diğer bir yandan, program değerlendirmenin sadece edinc odaklı bir değerlendirme konseptinde, yalnızca yazılı materyaller üzerinden gerçekleştirilmesi konunun ehemmiyeti açısından yeterli olmayacaktır. Gerek öğretim elemanları ve program geliştiriciler ile yapılacak olan mülakat ve anketler gerekse de programın verimliliği açısından öğrenci görüşlerine başvurmak isabetli olacaktır. Aslında program değerlendirme de tıpkı program geliştirme gibi süreklilik gerektiren bir eylem olarak karşımıza çıkmaktadır. Programın geliştirilmeye muhtaç yönlerinin sürekli olarak tespit edilmesi, bu programın yürütülmesindeki noksanların hızlı bir şekilde giderilmesini ve sonuç olarak kaliteli bir eğitim programının yürütülmesini beraberinde getirecektir.

İlavaten, sürdürülebilir bir program değerlendirmesinin diğer önemli bir bileşeni de ilgili eğitim alanının gereksinimleri doğrultusunda ihtiyaç duyulan fiziksel şartların sağlanıp sağlanmadığının tespit edilmesidir. Öncelikle bu noktada bölümlere yeterli miktarda ve kapasitede sınıfların temin edilip edilmediği önemlidir. Bilhassa çeviri bölümleri özelinde konuya bakıldığında, öğrencilerin ihtiyaç duydukları sözlü çeviri sınıflarının gerekli donanımları ile birlikte tedarik edilmesi önem taşımaktadır. Bunun yanında, günümüz çeviri dünyasının önemli bir bileşeni olan çeviri teknolojilerinin de en azından yazılım düzeyinde çeviri bölümlerine sunulması gerekmektedir. Bu hususa program değerlendirme açısından bakıldığında, yukarıda bahsedilen yazılım ve donanımların çeviri bölümlerine tedarik edilmesi bu bölümlerin kendilerine ait gerek misyon ve vizyonlarını yerine getirmeleri gerekse

öğretim süreci bakımından hedef davranışların oluşması ve olgunlaşması açısından zaruridir. Bu bağlamda, çeviri bölümlerine özel bir program değerlendirme işlemi bu yazılım ve donanımların ilgili çeviri bölümünde var olup olmadığını ve mevcut olması durumunda çalışır durumda olup olmadığını da denetlemelidir.

Çalışmada, yukarıda yer alan giriş bölümü sonrasında yöntem bölümüne yer verilmiştir. Daha sonra, FEDEK (Fen, Edebiyat, Fen-Edebiyat, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakülteleri Öğretim Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği) kuruluşunun tanıtıldığı üçüncü bölüm yer almaktadır. Dördüncü bölümde ise, FEDEK'in mütercim ve tercümanlık bölümleri program değerlendirme kriterleri PACTE'nin (2000) çeviri edinci modeli başta olmak üzere, çeviribilimsel bir bakış açısıyla incelenecektir. Çalışmanın sonuç bölümünde ise, konuya ilişkin yönetsel ve pedagojik tavsiyelere yer verilecektir.

Yöntem

Nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme yöntemi benimsenerek gerekli verilerin toplandığı bu çalışmada, literatürden elde edilen verilerin kapsamında karşılaştırmalı bir analiz gerçekleştirilmiştir. Gerek basılı gerekse elektronik tüm belgeler doküman inceleme yöntemi kapsamında değerlendirilebilir. Doküman inceleme yöntemindeki temel amaçlar; bir konu hakkında anlam çıkarmak, dokümanlara dayanarak karşılaştırma yapmak ve bu şekilde gerek betimleyici gerekse görgül veriler elde etmektir. Kırıl (2020) doküman inceleme sürecinin şu safhalardan oluştuğunu ifade etmektedir:

- Dökümanın seçimi, dökümana ulaşma ve doküman sınırlama
- İlgili dökümanın orijinalliğinin tespit edilmesi
- İçerik analizinin gerçekleştirilmesi
- Veriyi raporlandırma sürecinde sayısal ifadeler kullanma (isteğe bağlı)
- Araştırmanın yayına dönüştürülmesi

Bu çalışmada yukarıda bahsedilen doküman inceleme sürecinin safhalarına dikkat edilerek FEDEK mütercim ve tercümanlık bölümleri program değerlendirme ölçütlerine ulaşılmış ve bu bağlamda PACTE (2000) çeviri edinci modeli ile karşılaştırmalı bir analiz gerçekleştirilmiştir. Çevirmenlerin sahip olmaları beklenen bilgi ve beceriler kapsamında, FEDEK'in programa özgü değerlendirme ölçütleri ile PACTE'nin (2000) çeviri edinci modelinde yer alan alt edinçler karşılaştırılmış ve incelenmiştir. Pickvance'nin (2005) belirttiği üzere karşılaştırmalı bir analiz çalışmasında önemli olan husus, gözlemlenen iki olgu arasındaki benzerliklerin ve farklılıkların nedenleri üzerinde durmak ve belirli bir taslak üzerinden değerlendirme sürecini yürütmektir. Bu bağlamda, bu çalışmada da böyle bir ilke benimsenmiş ve PACTE (2000) çeviri edinci modelinin alt edinçleri ile FEDEK'in mütercim ve tercümanlık bölümlerine özgü program değerlendirme ölçütleri birbirilerine bakan yönleri ile karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir.

FEDEK Hakkında Genel Bilgi

2009 yılında kurulan FEDEK, 2010 yılında Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından tanınarak, "Kalite Değerlendirme Tescil Belgesi"ni almış bulunmaktadır. FEDEK, YÖK ve YÖK Kalite kurulu tarafından tanınan bir akreditasyon kuruluşu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kuruluş aynı zamanda Avrupa'nın yüksek öğretim kalite kuruluşu olan CEENQA'da tam üye olarak yer almaktadır ("FEDEK", 2021).

Kuruluşun misyonu ise, öğretim programları için akreditasyon, değerlendirme ve bilgilendirme çalışmaları yaparak öğretimin kalitesinin yükseltilmesine katkıda bulunmak olarak belirlenmiştir. Türkiye'de çeviri eğitimi veren bölümler arasında 2020 yılı itibari ile,

FEDEK tarafından akredite olmuş üç bölüm bulunmaktadır (“LİSTE”, 2021): Devlet üniversitelerinden Sakarya Üniversitesi Mütercim ve Tercümanlık bölümünün 1. öğretim ve 2. öğretim programları, vakıf üniversitelerinden ise, Atılım Üniversitesi Mütercim ve Tercümanlık bölümü ve Yeditepe Üniversitesi Çeviribilim bölümü.

FEDEK’in en önemli amaçları ise;

- Ölçütleri sağlayan programları ilan ederek toplumu, öğrenci adaylarını, öğrenci velilerini, ilgili eğitim-öğretim kurumlarını, ilgili dernek ve kuruluşları, olası işverenleri ve devlet kurumlarının bilgilendirilmesi,
- Fen-Edebiyat fakültelerindeki mevcut öğretim programlarının sürekli iyileştirilmesi ve yeni programların geliştirilmesi konularında yönlendiricilik yapılmasıdır.

FEDEK program değerlendirilmesinin aşamaları ise; kurumun hazırladığı öz-değerlendirme raporunun İncelenmesi, kurum ziyareti ve değerlendirme takımı tarafından rapor hazırlanmasını içermektedir. Bir programın genel değerlendirilmesinde, FEDEK ölçütlerinde belirtilen asgari koşulların tümünün sağlandığı sonucuna varılırsa, beş yıllık akreditasyon verilmektedir. İkinci öğretim programları bulunan bölümler için, her öğretim grubunun (1. öğretim ve 2. öğretim) ayrı ayrı akreditasyon süreci bulunmaktadır (“Değerlendirme ve Akreditasyon”, 2021).

FEDEK aynı zamanda kuruluş bünyesinde görev alacak olan program değerlendiricilerinin de belirli bir eğitim sürecinden geçmesini beklemektedir. Kuruluşun eğitim birimi yönergesine bakıldığında konu ile ilgili şu şekilde bir bilgi yer almaktadır (“Eğitim Birimi Yönergesi”, 2021):

“FEDEK, program değerlendirici adaylarını FEDEK politikaları ile FEFAK’ın yapısı, işleyişi ve akreditasyon süreci hakkında bilgilendirme, değerlendirici becerisi ve davranışı geliştirme, değerlendirmeler arası tutarlılık sağlama ve değerlendirme raporu yazma becerisini geliştirmek amacıyla değerlendirici eğitim çalışmaları düzenler. Program değerlendiricisi eğitimine katılmış olmalarına rağmen üç yıl süreyle değerlendirici olarak bir görev yapmayan değerlendirici adayları değerlendirme takımlarında görev almadan önce bilgi, beceri ve davranış güncelleştirme amacıyla Değerlendirici Eğitim Çalışmalarına katılmak durumundadırlar”.

FEDEK program değerlendirme ve akreditasyon sürecinin genel ölçütlerine bakıldığında, toplamda 10 adet ölçüt karşımıza çıkmaktadır:

- Öğrenciler,
- Program öğretim amaçları,
- Program çıktıları,
- Öğretim planı,
- Öğretim kadrosu,
- Yönetim yapısı,
- Altyapı,
- Kurum desteği ve parasal kaynaklar,
- Sürekli iyileştirme,
- Programa özgü ölçütler.

Program değerlendirme sürecinde FEDEK program değerlendiricileri hem öğrenciler hem de öğretim elemanları ile mülakat gerçekleştirmekte ve programın işleyişi hakkında birincil kaynaklardan bilgi almaktadırlar. Ayrıca yukarıda bahsedilen diğer ölçütlerin incelenmesi bağlamında ise, yazılı kaynaklara başvurulmakta ve program değerlendirme ölçütleri kapsamında gerekli incelemeler yapılmaktadır. Bu noktada yazılı kaynaklar; ilgili programın program çıktıları, bölümün misyon ve vizyonunu, programda yer alan derslerin öğrenme çıktıları, derslerin program çıktısına katkısını, derslerin değerlendirme sisteminin uygunluğunu, öğretim elemanlarının verdikleri derslere ilişkin akademik yayınlarını ve öğrencilerin sınav evraklarını kapsamaktadır.

Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde FEDEK'in program değerlendirme ölçütleri arasında yer alan programa özgü ölçütlerin üzerinde durulacaktır. Çalışmanın araştırma nesnesi olarak programa özgü ölçütlerin seçilmesinin ardındaki temel sebep, bu ölçütlerin çeviri bölümlerine özgü olması ve FEDEK açısından lisans programını tamamlayan çevirmen adaylarının erişmeleri beklenen profili yansıtmasıdır. Bu bağlamda, FEDEK tarafından belirlenen bu programa özgü ölçütler PACTE (2000) tarafından belirlenen çeviri edincinin bileşenleri ile ne düzeyde örtüştüğü mercek altına alınacaktır. FEDEK Fen-Edebiyat fakülteleri lisans programları değerlendirme ölçütleri kılavuzunda ("Değerlendirme Ölçütleri", 2021), çeviri bölümleri için "mütercim ve tercümanlık" ismi kullanılmakta ve bu bölümler için programa özgü ölçütler şu şekilde sıralanmaktadır:

"Bu program ölçütleri, başlığında mütercim ve tercümanlık ve çeviribilim nitelemesi bulunan programlar için geçerlidir. Mezunların, programın öngördüğü amaçlar doğrultusunda aşağıdaki alanlarda bilgi, beceri ve yetkinlik kazandığı kanıtlanmalıdır.

- Mütercim-Tercümanlığın geçirdiği tarihi gelişim süreci hakkında yeterli bilgi sahibi olmak,
- Bütün üslup düzeyleri dâhil olmak üzere, anadili ve kültürüne hâkim olmak,
- En az iki yabancı dili çok iyi bilmek,
- Üçüncü bir yabancı dili anadile doğru çeviri yapabilecek düzeyde bilmek,
- Kaynak dildeki bir metni anlayarak erek dile hatasız aktarabilmek,
- Çeviride kalite ve tutarlılığı artırmak amacıyla, terminoloji çalışması hakkında gerekli kuramsal bilgiye ve yöntemlere sahip olmak,
- İletişimde kültürel farklılıkları bilmek,
- Bildiği yabancı dillerin kültürlerini iyi tanıma ve izlemek,
- Bilgiye kısa zamanda erişebilecek araştırma ve bilgi edinme vasıtalarını bilmek,
- Çeviri sürecinde kullanılan sözlük, ansiklopedi, bilgisayar ve iletişim teknolojilerini kullanabilmek,
- Sözlü ya da yazılı çevirmenlik mesleğinin değişik alanlarda uygulanış şekilleri hakkında bilgiye sahip olmak,
- Çevirmenlik mesleğinin ve yasal çerçevesi hakkında bilgi sahibi olmak".

FEDEK tarafından mütercim ve tercümanlık bölümleri için belirlenen programa özgü ölçütlerin tek tek ele alınması, konunun ayrıntılı olarak irdelenmesi adına isabetli olacaktır. İlk değerlendirme ölçütü kapsamında öğrencilerin çevirmenlik mesleği ve çeviri tarihi hakkında bilgi sahibi olmaları değerlendirmeye tâbi tutulmaktadır. Bu ölçüt ele alındığında, çeviri eğitimi veren bölümlerin hemen hemen hepsinde verilen "Çeviri Tarihi" dersi ya da "Çevirmenliğe Giriş" dersi akla gelebilir. Bilhassa bir mesleğin tarihsel gelişim izinin etkili bir biçimde sürülmesi, geçmiş ile günümüz ve gelecek bağlantısının etkin bir biçimde yapılabilmesi için oldukça önemlidir. Fakat bu noktada eleştirdiğimiz husus, böyle bir geçmiş ve gelecek muhasebesinin ne oranda ve nasıl değerlendirilebileceğidir. Elbette bu noktada, öğrencilerin konu ile ilgili ders ya da derslerde gösterdikleri başarı ve nihai geçme notları bu bağlamda ürün odaklı (summative) değerlendirme kapsamında bir ölçüt olarak kabul edilebilir. Fakat öğrencilerin mesleki anlamda gelecekte çevirmenliğin ne yönde şekilleneceğini kestirmeleri ve gerek yerel gerek küresel çeviri sektörünü tanımaları farklı derslerle ve farklı ölçme ve değerlendirme yöntemleri ile belirlenebilecek hususlardır. Bunun yanında FEDEK, bu tür derslerin program çıktıklarına olan katkısını değerlendirirken, ilgili derslerin "Eğitim Bilgi Sisteminde" var olan öğrenme çıktıklarını ve bu derslerin genel program çıktıklarına olan katkı düzeyini de dikkate almaktadır. Bu ölçüt PACTE'nin çeviri edinci modeli kapsamında ele alındığında, dil dışı edinçler kategorisinde uzmanlık alan bilgisine denk gelmektedir. Elbette

çeviribilim akademik disiplini içerisinde uzmanlık alan bilgisi denildiğinde genelde çevirmenin tarih, fizik, ekonomi ve tıp gibi farklı uzmanlık alanlarında bilgi sahibi olması anlaşılmaktadır. Fakat bu bağlamda, çevirmenlik mesleği hakkında bilgi sahibi olmak ve sektörel dinamikleri iyi derecede tanımak ta uzmanlık alan bilgisi kapsamında değerlendirilebilir.

Sonrasında FEDEK tarafından sırasıyla ele alınan üç değerlendirme ölçütü de dil ve kültür edincini kapsamaktadır. PACTE'nin edinç modeline bakıldığında ise, bu noktada iki dilli iletişimsel edinç kategorisine karşılık gelen bir yapı karşımıza çıkmaktadır. Öncelikle bu noktada anadil ve kültür edincinin vurgulanmasının çok başarılı bir adım olduğunu belirtmek gerekir. Çünkü çeviri pratiğinde asıl tercih edilen çeviri türü, anadile doğru yapılan çevirilerdir ve böyle bir tabloda çevirmenler için anadilin önemi oldukça açık bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Çeviri eğitiminde bilhassa Türkçe özelinde anadilin önemi ve çevirmen adaylarının anadillerinde yazılı ve sözlü ifade becerilerini geliştirmeleri için dikkat edilmesi gereken hususlar hakkında daha kapsamlı bilgi edinmek için Arslan ve Balkul (2015) ile Çoban ve Büke'nin (2019) çalışmaları karşılaştırılabilir.

Sonrasında FEDEK kapsamında en az iki yabancı dili çok iyi bilme ölçütü karşımıza çıkmaktadır. Fakat bu ölçütün detayları belirtilmemiştir. Yabancı dil eğitimi veren öğretmenlerin ve hatta bu bölümlerdeki öğrencilerin bildiği üzere, "*bir dili çok iyi bilme*" ifadesi oldukça muğlaktır. FEDEK değerlendirme ölçütleri kapsamında bu maddenin tekrar ele alınması ve bir yabancı dili bilme / kullanma düzeyleri Türkiye'nin de benimsediği Avrupa Dil Pasaportu ölçütlerine (Europass, 2021) göre yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Kaldı ki, bu maddede ifade edilen en az iki yabancı dil ibaresi de belirgin değildir. Örneğin İngilizce mütercim ve tercümanlık bölümünde öğrenim gören bir öğrenci Fransızca ya da Almancayı, kendi öğrenim gördüğü dil kadar iyi öğrenebilecek midir? Ya da, bu ölçütün kapsamı nereye uzanmaktadır? Bu noktada öğrencilere ne oranda bir olanak sunulmaktadır? Bir dili bilmenin; okuma, konuşma, yazma ve dinleme düzeylerinin olduğu herkes tarafından bilinmektedir. Acaba kendi profesyonel yabancı dili dışındaki bir dilde bir öğrencinin yukarıda bahsettiğimiz tüm bu dil becerilerini lisans eğitimi süresince edinmesi ne oranda mümkündür? Ya da, ikinci yabancı dil konusunda öğrenciler mezuniyet sonrasında bu dili bildiklerini nasıl belgelendirebileceklerdir? Diğer bir açıdan bakıldığında ise, öğrencilerin ikinci yabancı dili bildikleri sadece ilgili dersten aldıkları nihai başarı notu ile belirlenebilecek midir? Bu bağlamda kendilerinden ulusal yabancı dil sınavlarından (YDS, YÖKDİL) ya da uluslararası yabancı dil sınavlarından (TOEFL, IELTS, TestDaF, DALF) aldıkları puanları gösteren bir belge istenecek midir? Diğer taraftan, başarı ölçütü olarak B2 ya da C1 düzeyleri bu bağlamda yeterli midir? Buradaki sorular mevcut durumda yanıtız kalmaktadır ve bu soruların yanıtları ise, ancak görgül araştırmalar ile gün yüzüne çıkarılabilir. Fakat bu noktada gayet açık olan husus ise, mutlaka belgelendirilebilir bir dil öğretim sürecinin gerçekleştirilmesi gerekliliğidir. Yine bu noktada, öğrencilerin yabancı dil yeterliklerinin uluslararası standartlara göre belirlenmesi oldukça ehemmiyetlidir.

İlaveten, dil becerisi kapsamındaki diğer bir değerlendirme ölçütü ise "*üçüncü bir yabancı dili anadile doğru çeviri yapabilecek düzeyde bilme*" olarak ifade edilmiştir. Yukarıda konu ile ilgili yapılan eleştirilere ilaveten, bu noktada sorulması gereken soru şudur: Üçüncü bir yabancı dili anadile doğru çeviri yapabilecek düzeyde bilmenin ölçütü nedir? Yabancı dil öğrenme ölçütlerine göre B1 ya da B2'ye mi tekabül etmektedir? Ayrıca, anadile doğru çeviri yaparken hangi uzmanlık alanları (hukuk, tıp, ekonomi ya da güncel metin çevirileri) hesaba katılmıştır? Etkili bir değerlendirme modeli için tüm bu soruların yanıtlarının verilmesi ve sonrasında gerekli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Hali hazırdaki durum itibarıyla, bu değerlendirme ölçütü muğlak görünmektedir. Üçüncü bir yabancı dili anadile doğru çeviri yapabilecek düzeyde bilmenin, kesin çizgilerle belirlenmiş bir yabancı dil düzeyi karşılığı bulunmamaktadır. Elbette bu noktada yukarıda belirtilen uzmanlık alan metin türleri kadar, çeviri türü de belirleyici bir rol oynamaktadır. Nitekim bir dilden diğer bir dile yazılı çeviri

yapabilecek seviyede yetkin olma düzeyi ile sözlü çeviri yapabilecek seviyede yetkin olma düzeyi farklı olacaktır.

Konuya ilişkin diğer bir değerlendirme ölçütü olarak beşinci sırada, aktarım (transfer) edincini sorgulayan bir ölçüt karşımıza çıkmaktadır. PACTE'nin edinç modelleri arasında aktarım edinci kategorisine giren, “*Kaynak dildeki bir metni anlayarak erek dile hatasız aktarabilme*” ölçütü, çeviri bölümlerindeki uygulamalı derslerde kazanılacak olan aktarım edincini sorgulamaktadır. Bu noktada FEDEK tarafından öğrencilerin aktarım edinçlerinin gelişip gelişmediğini değerlendirmek için öğrencilerin ilgili derslerdeki performans sonuçlarına ve dersin öğrenme çıktılarına odaklanıldığı görülmektedir. Fakat uygulamalı bir çeviri dersinin sınavında, eğer öğretim elemanı holistik bir açıdan sınav kağıdını değerlendirip ürün odaklı bir not veriyorsa, böyle bir tablo karşısında aktarım edincinin gelişip gelişmediğinin tespit edilmesi mümkün görünmemektedir. Kaldı ki, ilgili dersin öğretim elemanının bile bilhassa kalabalık sınıflarda, öğrencilerin aktarım edincinin ne oranda geliştiğini tespit etmesi zordur. Bu noktada, değerlendiricilerin uygulamalı çeviri dersinin öğrenme çıktıları doğrultusunda, öğrencilerin dersteki başarısının ölçümü ile doğru orantılı bir değerlendirme yaptıklarını düşünebiliriz. Fakat aktarım edincinin ölçülmesi uygulamalı çeviri derslerinde bile öğretim elemanı için ölçülmesi oldukça zor bir husus iken, bu noktada program değerlendirmede kapsamında sağlıklı bir değerlendirmenin yapılması bir hayli zor görünmektedir.

Mütercim ve tercümanlık bölümleri için altıncı program değerlendirme ölçütü ise, öğrencilerin aldıkları eğitim süresinde terminoloji bilincine sahip olmaları ile ilgilidir. Bu ölçüt ise, PACTE'nin araçsal-profesyonel edinç kategorisine denk gelmektedir. Bu ölçüt müfredattaki uzmanlık alan çevirileri dersleriyle ya da eğer mevcut ise doğrudan terminoloji dersleriyle ilişkilendirilebilir. Yukarıda adı geçen diğer ölçütler gibi, burada da değerlendirme ölçütü olarak öğrencilerin konuyla ilgili derslerden aldıkları sınav notlarına ve dersin öğrenme çıktıları ile birlikte, genel program çıktılarına olan katkı düzeyine odaklanıldığı görülmektedir. İlâveten çeviribilim ya da mütercim ve tercümanlık bölümünde öğrenim gören çevirmen adayları için sadece terminoloji bilincine sahip olmak yeterli midir? Diğer bir ifade ile, bu öğrencilerin belirli uzmanlık alanlarında terim bankası oluşturma ve bunları henüz çeviri eğitimi yıllarında kullanıyor olmaları gerekmez mi? Elbette, bu konuda çeviri eğitimi yıllarında kazanılan bir bilinçlenme ileride profesyonel çevirmen olma yolunda çevirmen adaylarına katkı sağlayacaktır. Nitekim literatür bulguları da bu düşünceyi destekler niteliktedir (Krş. Bowker ve Marshman, 2009; Chen ve Tian, 2016; Zeytinkaya ve Saraç, 2020). Belki de öğrencilerin oluşturdukları portfolyo düzeyindeki çalışmalar bu bağlamda değerlendirme ölçütleri arasında gösterilebilir.

Program değerlendirme ölçütlerinden yedinci ve sekincisi ise, iletişim ve öğrenilen yabancı dillerdeki kültürel farklılıkların bilincinde olunması şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bu ölçütün PACTE'nin modelindeki karşılığı ise, iki dilli iletişimsel edinç ve stratejik edinç alanlarıdır. Daha önceden de program değerlendirme ölçütleri arasında kültür bilincinin önemi bahsedilmişti, burada ise yabancı dilin kültürü ve etkili bir iletişimdeki kültürel normlara vurgu yapılmaktadır. Bu değerlendirme ölçütleri de, çeviri bölümlerinde öğrencilere verilen genel kültür dersleri ile ilgilidir. Aynı zamanda; “Karşılaştırmalı Ülke Bilgisi”, “İngiliz Kültürü”, “Alman Kültürü”, “Fransız Kültür Tarihi” gibi adlandırdığımız birtakım alana özgü kültür odaklı dersler de bu kategoride ele alınabilir. Görüldüğü üzere, tüm bu değerlendirme ölçütleri aslında çeviri eğitiminde bölümlerin program çıktıları ile vaad ettikleri öğrenme çıktılarını sorgulamaktadır.

FEDEK program değerlendirmenin dokuzuncu ve onuncu ölçütleri ise, araştırma ve teknoloji edinçlerini ele almaktadır. PACTE'nin çeviri edinci modelinde ise bu edinçler; araçsal-profesyonel edinçler kategorisinde yer almaktadır. Bilhassa bu edinçler teknolojik gelişmelerin hem çeviri görevlerinin gerçekleştirilme şeklini (bilgisayar destekli çeviri ve makine çevirisi) hem de çeviri görevlerinin gerçekleştirildiği mecraları (sanal çeviri

platformları) derinden etkilediği çağımızda, çevirmenlik mesleğini oldukça derinden etkileyen edinçlerdir. Bu edinçler çeviri eğitiminde sunulan; “Çeviribilimde Araştırma Teknikleri”, “Çevirmenler için Araştırma Becerileri”, “Çeviri Teknolojileri”, “Bilgisayar-destekli Çeviri” gibi dersleri odak noktasına almaktadır. Bilhassa FEDEK program değerlendirme ölçütlerinin hem bu noktada hem de önceden bahsedilen ölçütler kapsamında, çeviri edincini temel aldığı rahatlıkla dile getirilebilir. Böyle bir tablo karşısında, mütercim ve tercümanlık bölümlerinin program değerlendirme sürecinin *edinç-odaklı* bir değerlendirme modeliyle yürütüldüğü öne sürülebilir. Bilhassa araştırma ve teknoloji edincinin günümüz çeviri dünyasında ne denli önemli olduğu düşünüldüğünde, FEDEK’in bu edinlere önem vermesinin olumlu bir gelişme olduğu dile getirilebilir.

Değerlendirme ölçütlerinin son ikisinin de çevirmenlik mesleği ile ilgili profesyonel ya da mesleki edinç diye nitelendirebileceğimiz edinçleri mercek altına aldığı dile getirilebilir. Bu edinçler PACTE çeviri edinci modeli içerisinde araçsal-profesyonel edinçler kısmının profesyonel edinçler içerisinde ve stratejik edinçler kapsamında değerlendirilebilir. Çeviri eğitiminde meslek ve meslek etiği odaklı derslerin bu edinçlerin geliştirilmesinde rol oynadığını ifade edebiliriz. Elbette bu noktada ve diğer tüm değerlendirme ölçütlerinde dikkat edilmesi gereken asıl husus, değerlendirmeye tâbi tutulan edinçlerin gelişiminin ne oranda izinin sürülebileceğidir. Çünkü edinç kısa sürede geliştirilebilecek bir beceri olmayıp, sürekli yenilenmeyi ve ilerlemeyi gerektirmekte ve haliyle bu başarı ivmesinin değerlendirilmesi de ürün odaklı bir değerlendirme modelinden ziyade süreç-odaklı bir değerlendirme modelini gerektirmektedir. Hal böyle olunca, genel olarak FEDEK değerlendirme ölçütlerinin modern çeviri / çevirmen edinçleri odaklı olduğu ama bazı ölçütlerin (bilhassa dil öğrenimi konusunda) kesin çizgilerle belirlenmediği ve bu yüzden değerlendirme sürecinin sağlıklı sonuçlar vermesine engel teşkil ettiği dile getirilebilir.

Sonuç ve Tartışma

Eğitim kurumlarının işleyişi ve denetimi için program geliştirme ve program değerlendirme oldukça önemli iki unsurdur. Çok fazla maddi ve manevi emek verilerek tasarlanan ve uygulamaya konulan eğitim programları maalesef yeterli düzeyde denetleme ve değerlendirme yapıp güncellenmediği takdirde, işlevini yitirme riskini taşımaktadır. Eğitimde program değerlendirme belirli bir eğitim programının yürütüldüğü kurumda görev yapan komisyon üyeleri tarafından yapılabileceği gibi, aynı zamanda harici program değerlendirme kuruluşları tarafından da yapılabilmektedir. Eğitimde ölçme ve değerlendirmenin önemli bir bileşeni olan program değerlendirme bu çalışmada çeviri bölümleri özelinde ele alınmış ve harici bir program değerlendirme kuruluşu olarak FEDEK’in akreditasyon ölçütleri incelenmiştir.

Çalışmada FEDEK’in bilhassa mütercim ve tercümanlık bölümleri için programa özgü ölçütler olarak belirlediği konu başlıkları incelenmiş ve bu ölçütlerin PACTE çeviri edinci bileşenleri ile ne ölçüde örtüştüğü sorgulanmıştır. Elde edilen bulgular FEDEK’in programa özgü ölçütleri ile PACTE çeviri edinci bileşenlerinin büyük oranda örtüştüğünü göstermektedir. Sadece PACTE tarafından çeviri yapmaya yönelik psikolojik ve fizyolojik hazırbulunuşluğu temsil etmesi açısından ortaya konulan “psikolojik ve fizyolojik edinç” unsurunun FEDEK tarafından ele alınmadığı görülmektedir. Bu bağlamda FEDEK’in program değerlendirme modelinin, büyük ölçüde edinç-odaklı bir program değerlendirme modeli olduğu dile getirilebilir.

Gerek yazarın çeviri eğitmeni olarak edindiği tecrübeleri gerekse çeviribilim alanındaki çalışmalardan elde edilen literatür bulguları, çeviri edincinin çok katmanlı bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda FEDEK’in mütercim ve tercümanlık bölümleri için tasarladığı programa özgü değerlendirme ölçütleri, ancak çeviri edinci modelleri temelinde

incelenirse işlevsel bir karşılaştırma yöntemi ortaya konulacaktır. Bilhassa, FEDEK'in programa özgü değerlendirme ölçütlerinde eleştirilen yönlerinin iyileştirilmesi ve muğlak bırakılan ölçütlerin netleştirilmesi hem FEDEK'in akreditasyon sürecinde ülkemizde daha kabul edilebilir bir model oluşturmasını beraberinde getirecek hem de çeviribilim alanında işlev gösteren akreditasyon kurumlarına referans olabilecektir. FEDEK'in web sitesinde program değerlendirme ölçütlerinin güncellemeye ve geliştirilmeye açık olduğu ifade edilmektedir. Bu bağlamda çeviribilim alanında uzman akademisyenlerin de görüşlerine başvurulması ve gerekli iyileştirmelerin yapılması olumlu sonuçlar doğuracaktır.

Öneriler

Konu ile ilgili kaleme alınacak olan ileriki araştırmalarda, gerek FEDEK gerekse diğer bağımsız harici kuruluşların çeviri bölümlerinin program değerlendiricisi olarak görev almalarının işlevselliği ve çeviri bölümlerinin program geliştirme süreçlerine olan etkileri incelenebilir. Bu bağlamda hem harici kuruluşların hem çeviri bölümlerinde görevli öğretim elemanları ve yöneticilerin mülakat ve anket yöntemleri vasıtasıyla konuya ilişkin görüşleri ve değerlendirmeleri tespit edilebilir. Bilhassa bu noktada konunun daha detaylı ve farklı boyutları ile ele alınması açısından, nitel çalışmalara ihtiyaç vardır. İlave, FEDEK tarafından akredite olmanın çeviri bölümleri için yükseköğretime giriş sınavları sonrasında öğrenciler tarafından tercih edilme noktasında bir etkisinin olup olmadığı tespit edilmelidir.

Akreditasyon sürecinin çeviri eğitimi veren bölümler tarafından oldukça emek isteyen bir süreç olduğu göz önünde bulundurulursa, bu sürecin bölümlere ne tür olumlu etkileri olduğu ortaya çıkarılmalıdır. Bu bağlamda, istatistiki yöntemlerle gerçekleştirilecek olan analizler ve çeviri eğitimi veren bölümlere yeni kayıt olan öğrencilerle yapılacak olan mülakatlar oldukça faydalı olacaktır. Bu noktada, her ne kadar yükseköğretim kurumlarına giriş sınavları sonrasında öğrencilerin tercihleri belirleyici bir gösterge olsa da, çeviri bölümlerinin öğretim geçmişi, öğretim kadrosu ve ilgili üniversitenin bulunduğu şehir gibi faktörler yukarıda bahsedilen tercih edilme hususunda en az FEDEK tarafından akredite olmak kadar, belki de daha fazla oranda, öğrenci tercihlerini etkileyen unsurlar olarak karşımıza çıkabilir.

Bu çalışmada FEDEK tarafından mütercim ve tercümanlık bölümlerine yönelik belirlenen programa özgü değerlendirme ölçütleri PACTE çeviri edinci modeli ile karşılaştırılmıştır. Alanda kaleme alınacak ileriki çalışmalarda, farklı çeviri edici modelleri de karşılaştırmaya dâhil edilebilir. Böylelikle FEDEK'in programa özgü değerlendirme ölçütlerinin diğer çeviri edinci modellerini de kapsayıp kapsamadığı tespit edilebilir.

Kaynakça

- Akdağ, A.I. (2020). *Çeviribilimde ölçme ve değerlendirme*. İstanbul: Kriter Yayınevi.
- Arslan, S. Balkul, H. İ. (2015). The place and the importance of mother language in translation education: Turkish case. T. Han (ed.). *Interdisciplinary Humanities Research: A Turkish Perspective* içinde, New York: Untested Ideas Research Centers, 53-64.
- Baykul, Y. (1992). Eğitim sisteminde değerlendirme. *Hacettepe Üniv. Eğitim Fak. Dergisi*, 7(7), 85-94.
- Bergsmann, E., Schultes, M. T., Winter, P., Schober, B. ve Spiel, C. (2015). Evaluation of competence-based teaching in higher education: From theory to practice. *Evaluation and program planning*, 52 (1), 1-9.
- Bowker, L. ve Marshman, E. (2009). Better integration for better preparation: Bringing terminology and technology more fully into translator training using the CERTT approach. *Terminology. International Journal of Theoretical and Applied Issues in Specialized Communication*, 15(1), 60-87.
- Chen, J. ve Tian, C. (2016). Terminology management and translation teaching in Mainland China. *IJRRE*, 3 (1), 1-12.
- Çoban, F. ve Büke, E. (2019). Çevirmenlerin Türkçelerini nasıl geliştirebileceklerine yönelik uzman görüşleri doğrultusunda öneriler. *Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Kitabı, 25-27 Haziran 2019*, ss: 336-347.
- Değerlendirme Ölçütleri (2021, 18 Mart). Erişim Adresi: http://fedek.org.tr/_uploads/docs/DEGERLENDIRME_OLCUTLERI_3_3.pdf
- Değerlendirme ve Akreditasyon (2021, 5 Mart). Erişim Adresi: http://www.fedek.org.tr/docs/tr/09_DegAkUyEsYonergRev2_2018.pdf
- Durukan, E. (2017). Çeviri eğitiminde ölçme ve değerlendirmenin temeli olarak hedef davranış belirleme. *SOBIDER*, 4(12), 234-248.
- Eğitim Birimi Yönergesi (2021, 13 Mart). Erişim Adresi: http://fedek.org.tr/docs/tr/07_egtby.pdf
- Erden, M. (1998). *Eğitimde program değerlendirme*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Eser, O. (2014). Çeviri eğitiminde edinç kavramının değerlendirilmesi–Türkiye örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(33), 135-156.
- Europass (2021, 15 Ocak). Erişim Adresi: <https://europass.gov.tr/sertifikaeki/81-europass/oernek-dokumanlar/76-europass-dil-pasaportu.html>
- FEDEK (2021, 10 Şubat). Erişim Adresi: <http://fedek.org.tr/>
- Kautz, U. (2000). *Handbuch Didaktik des Übersetzens und Dolmetschens*. München: Iudicum, Goethe-Institut.
- Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.
- LİSTE (2021, 12 Şubat). Erişim Adresi: http://www.fedek.org.tr/_uploads/docs/LISTE.pdf
- Neubert, A. (1994). Competence in translation: A complex skill. How to study and how to teach it. M. Snell-Hornby, F. Pöchhacker ve K. Kaindl (ed.). *Translation Studies: An interdiscipline* içinde (ss. 412-420). Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Ozdemir, D. Stebbins, C. (2017). A framework for the evaluation of competency-based curriculum. Rasmussen, K., Northrup, P., Colson, R. (ed.). *Handbook of Research on Competency-Based Education in University Settings* içinde (ss. 250-267). IGI Global.
- PACTE Research Group. (2000). Acquiring Translation Competence: Hypotheses and Methodological Problems in a Research Project. A. Beeby, D. Ensinger, ve M. Presas (ed.). *Investigating Translation: Selected papers from the 4th International Congress on Translation* içinde, Barcelona, 1998 (ss. 99-106). Amsterdam: John Benjamins.
- Pešaković, D., Flogie, A. ve Aberšek, B. (2014). Development and evaluation of a competence-based teaching process for science and technology education. *Journal of Baltic Science Education*, 13(5), 740-755.
- Pickvance, C. (2005). The four varieties of comparative analysis: The case of environmental regulation. Paper for Conference on small and large-N comparative solutions, University of Sussex, 22-23 Eylül 2005.

Presas, M. (2012). Training translators in the European higher education area: a model for evaluating learning outcomes. *The Interpreter and Translator Trainer*, 6(2), 139-169.

Turgut, M. F. (2006). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*, Ankara: Saydam Yayınları.

Zeytinkaya, D. ve Saraç, F. (2020). Terminology training at translation and interpreting departments in Turkey and beyond. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö7), 683- 701.